
Tilapäisen valiokunnan esitys kaupunginvaltuustolle kaupunginhallituksen luottamusta koskevassa asiassa: kaupunginhallituksen erottaminen ja uuden valinta

TILAPVAL 22.08.2024 § 10
416/00.00.01.03/2024

Sastamalan Perussuomalaiset ry ja Sastamalan perussuomalaisten valtuustoryhmä ovat 20.5.2024 esittäneet, että Sastamalan kaupungin ylintä päätäntävaltaa ylläpitävät kaupunginhallitus ja kaupunginvaltuusto noudattavat kesällä 2021 pidettyjen mandaattineuvottelujen tulosta ja täten luovuttavat Perussuomalaisille kuuluvan toisen kaupunginhallituksen paikan takaisin. Tällä hetkellä Perussuomalaisten paikalla istuu valtuutettu Maire Villo, joka ei enää ole erottamisen johdosta puolueen eikä paikallisyhdistyksen jäsen. Edellä mainitun johdosta Sastamalan Perussuomalaiset ovat katsoneet paikan kuuluvan heille vaalituloksen ja mandaattineuvottelujen perusteella ja samalla kunnioitettaisiin demokraattista vaalitulosta kuntavaaleissa.

Sastamalan Perussuomalaiset ovat 31.5.2024 ilmoittaneet pitäytyvänsä edellä mainitussa esityksessä, vaikka se edellyttäisi tilapäisen valiokunnan asettamista ja koko kaupunginhallituksen erottamista ja uusien jäsenten valitsemista tilapäisen valiokunnan valmistelun perusteella.

Kaupunginvaltuusto on valinnut kaupunginhallituksen kokouksessaan 15.5.2023 § 27 seuraavasti:

Pertti Hakanen pj, varalla Pauli Pietilä
Jenni Jokinen I vpj, varalla Merja Helander
Kari Kaaja II vpj, varalla Jukka Pusa
Antti-Matti Mattila, varalla Heimo Hanhilahti
Jarkko Mäkipää, varalla Jari Kaihlamäki
Wilhelm von Nandelstadh, varalla Kirsi Tuomola
Päivi Pelttari, varalla Maritta Laiho
Janne Prihti, varalla Olli Kärki-Chaiwut
Pirjo Raunio, varalla Sari Hassi
Leena Saarela, varalla Timo Haapanen
Maire Villo, varalla Päivi Rautava-Turja.

Valtuutettu Maire Villo on ilmoittanut kaupunginvaltuuston kokouksessa 19.2.2024 eroavansa Sastamalan perussuomalaisten valtuustoryhmän jäsenyydestä.

Maire Villo on ilmoittanut, ettei hän itse pyydä eroa kaupunginhallituksen jäsenyydestä.

Kunnan luottamushenkilön yhtenä tunnusmerkkinä on erottamattomuus, eli luottamushenkilö ei yleensä ole erotettavissa kesken toimikautensa. Poikkeus on kuntalain 34 §:ssä säädetty kaikkien toimielimeen kuuluvien luottamushenkilöiden, toimielimen puheenjohtajiston sekä pormestarin ja apulaispormestarin erottaminen epäluottamuksen perusteella. Pormestaria ja

apulaispormestaria lukuun ottamatta yksittäistä luottamushenkilöä ei voida erottaa muuten kuin rikoksen perusteella.

Kuntalain 34 §:n mukaan valtuusto voi erottaa kunnan toimielimeen valitsemansa luottamushenkilöt kesken toimikauden, jos he tai jotkut heistä eivät nauti valtuuston luottamusta. Erottamispäätös koskee kaikkia toimielimeen valittuja luottamushenkilöitä. Asia tulee vireille kunnanhallituksen esityksestä tai vähintään neljäsosan valtuutetuista tehtyä sitä koskevan aloitteen.

Kun kuntalain 34 §:ssä tarkoitettu luottamushenkilöiden erottamista koskeva asia on tullut vireille, valtuusto voi asettaa tilapäisen valiokunnan, jonka on valmisteltava asia. Valiokunnan jäsenten on oltava valtuutettuja tai varavaltuutettuja. Jotta tilapäisen valiokunnan työskentely valmisteluelimenä olisi riittävän joustavaa, valiokunnan jäsenmäärää ei ole syytä päättää liian suureksi. Sopiva valiokunnan koko voisi olla 5-7 jäsentä. Tilapäisen valiokunnan on hankittava sen valmisteltaviin kuuluvissa asioissa kunnanhallituksen lausunto. Mikäli kysymys on kunnanhallituksen erottamisesta, Kuntaliiton tulkinta on, että kunnanhallitukselta lausunnon pyytäminen erikseen toimielimenä kuntalain 35 §:n mukaisesti ei ole tarpeen: kunnanhallitus on asiassa esteellinen, ja kunnanhallituksen jäseniä ja varajäseniä kuullaan erikseen asianosaisina. Tilapäiseen valiokuntaan sovelletaan, mitä kunnanhallituksesta säädetään. Tilapäisen valiokunnan toimikausi päättyy, kun sen asettamisen aiheuttaneiden asioiden käsittely kunnassa on päättynyt.

Mikäli asia koskee koko kunnanhallituksen erottamista, kunnanhallituksen jäsenet ovat kunnanhallituksessa asian käsittelyssä esteellisiä. Silloin kun tilapäisen valiokunnan asettaminenkin menee valtuuston käsittelyyn kunnanhallituksen valmistelemana, kunnanhallituksen on kuitenkin asiaa enemmän käsittelemättä syytä saattaa valtuuston päätettäväksi, asetetaanko valiokunta valmistamaan erottamista, eli johtaako erottamista koskeva esitys tai aloite jatkovalmisteluun.

Kaupunginvaltuusto on 17.6.2024 § 31 kaupunginhallituksen kuntalain 34 §:n perusteella tekemästä esityksestä päättänyt asettaa kuntalain 35 §:n mukaisen tilapäisen valiokunnan (puheenjohtaja, varapuheenjohtaja ja muut jäsenet sekä henkilökohtaiset varajäsenet) selvittämään, nauttiiko kaupunginhallitus valtuuston luottamusta, ja tarvittaessa valmistelemaan kaupunginhallituksen erottamista ja uusien jäsenten valitsemista.

Tilapäisen valiokunnan kaupunginvaltuusto nimesi seuraavasti:

Mikko Rauva pj, varalla Mirva Iso-Kukkula
Leena Mattila vpj, varalla Ulla Yli-Hongisto
Jari Andersson, varalla Jari Kortelahti
Sari Henriksson, varalla Sami Pajunoja
Antti Lepistö, varalla Mira Ekholm-Martikainen
Kasia Ylimäki, varalla Leevi Karisalmi

Valiokunnan sihteeriksi nimettiin hallintojohtaja Tapio Rautava.

Tilapäinen valiokunta on päätöksellään 27.6.2024 § 5 päättänyt kuulla kaupunginhallituksen jäseniä ja varajäseniä asianosaisina hallintolain (434/2003) edellyttämällä tavalla. Valiokunta on merkinnyt suoritettussa kuulemisessa jätetyt lausunnot tiedoksi kokouksessaan 22.8.2024 § 9 ja päättänyt, että lausunnot otetaan huomioon valiokunnan varsinaisessa päätösehdotuksessa kaupunginvaltuustolle.

Lyhyt yhteenveto lausunnoista on oheismateriaalina. Osa lausunnoista on salassa pidettäviä (Laki viranomaisen toiminnan julkisuudesta 621/1999, 24 § 32 kohta).

Useassa lausunnossa tuotiin esille, ettei Maire Villo kaupunginhallituksen jäsenenä nauti enää kaupunginvaltuuston luottamusta, koska hän on eronnut perussuomalaisten valtuustoryhmästä. Asiaa perusteltiin vuoden 2021 kuntavaalien perusteella pidetyillä puolueiden mandaattineuvotteluilla, joissa on sovittu luottamushenkilöiden paikoista valtuustoryhmien kesken. Tällöin kaupunginhallituksen paikoista on kaksi sovittu kuuluvan perussuomalaisten valtuustoryhmälle.

Tilapäinen valiokunta on valmistellut kaupunginhallituksen mahdollisen erottamisen. Päätösehdotus ja sen perusteella tehtävä päätös on perusteltava ja siinä on mainittava, mihin luottamuspula perustuu. Mahdollinen erottaminen kuntalain 34 §:n perusteella voi perustua poliittiseen harkintaan. Perusteiden tulee kuitenkin olla asiallisia ja ne eivät voi perustua mielivaltaan. Tilapäinen valiokunta on tehnyt itsenäisen arvionsa kaupunginhallituksen luottamuspulasta kokonaisharkintaa käyttäen.

Kuntalain 79.1 §:n mukaan luottamushenkilö pysyy toimessaan, kunnes toimeen on valittu toinen henkilö. Erotettujen luottamushenkilöiden tilalle valitaan välittömästi uudet. Valinta voidaan tehdä samassa kokouksessa kuin erottaminen. Erottispäätöksen osalta valtuuston pöytäkirja on kuitenkin syytä tarkastaa kokouksessa heti päätöksenteon jälkeen ennen uusien luottamushenkilöiden valintaa. Uudet luottamushenkilöt ryhtyvät heti hoitamaan tehtävänsä, vaikka erottispäätöksestä valitettaisiin (kuntalaki 79.2 §).

Kuntalain (410/2015) 30 §:n mukaan kunnassa on oltava valtuuston lisäksi kunnanhallitus ja tarkastuslautakunta.

Kuntalain 32 §:n mukaan toimielimen jäsenet valitaan valtuuston toimikaudeksi, jollei valtuusto ole päättänyt, että heidän toimikautensa on valtuuston toimikautta lyhyempi, tai jäljempänä toisin säädetä.

Hallintosäännön 8 §:n mukaan kaupunginhallituksessa on yksitoista (11) jäsentä, joista valtuusto valitsee kaupunginhallituksen puheenjohtajan ja varapuheenjohtajat. Ennen puheenjohtajiston valintaa valtuusto päättää varapuheenjohtajien lukumäärästä.

Jokaisella jäsenellä on henkilökohtainen varajäsen.
Kaupunginhallituksen toimikausi on kaksi (2) vuotta.

Kuntalain säännökset vaalikelpoisuudesta:

Yleinen vaalikelpoisuus (71 §)

Vaalikelpoinen kunnan luottamustoimeen on henkilö:

- 1) jonka kotikunta kyseinen kunta on;
- 2) jolla on jossakin kunnassa äänioikeus kuntavaaleissa sinä vuonna, jona valtuudet valitaan tai vaali muuhun luottamustoimeen toimitetaan; ja
- 3) jota ei ole julistettu vajaavaltaiseksi.

Vaalikelpoisuus valtuustoon (72 §)

Vaalikelpoinen valtuustoon ei ole:

- 1) valtion virkamies, joka hoitaa välittömästi kunnallishallintoa koskevia valvontatehtäviä;
- 2) kunnan palveluksessa oleva henkilö, joka toimii kunnanhallituksen tai lautakunnan tehtäväalueen johtavassa tehtävässä tai sellaiseen rinnastettavassa vastuullisessa tehtävässä;
- 3) kunnan määräysvallassa olevan yhteisön tai säätiön palveluksessa oleva henkilö, joka asemaltaan voidaan rinnastaa 2 kohdassa tarkoitettuun kunnan palveluksessa olevaan henkilöön;
- 4) kuntayhtymän jäsenkunnan valtuuston osalta kuntayhtymän palveluksessa oleva henkilö, joka asemaltaan voidaan rinnastaa 2 kohdassa tarkoitettuun kunnan palveluksessa olevaan henkilöön.

Edellä tarkoitettussa palvelussuhteessa oleva on vaalikelpoinen valtuutetuksi, jos palvelussuhde päättyy ennen kuin valtuutettujen toimikausi alkaa.

Vaalikelpoisuus kunnanhallitukseen (73 §)

Vaalikelpoinen kunnanhallitukseen on henkilö, joka on vaalikelpoinen valtuustoon, ei kuitenkaan:

- 1) välittömästi kunnanhallituksen alaisena toimiva kunnan palveluksessa oleva henkilö;
- 2) henkilö, joka on kunnanhallituksen tehtäväalueella toimivan, kunnan määräysvallassa olevan yhteisön tai säätiön palveluksessa;
- 3) kunnan palveluksessa oleva henkilö, joka lautakunnan esittelijänä tai muuten vastaa kunnanhallituksen käsiteltäväksi tulevien asioiden valmistelusta;
- 4) henkilö, joka on hallituksen tai siihen rinnastettavan toimielimen jäsenenä taikka johtavassa ja vastuullisessa tehtävässä tai siihen rinnastettavassa asemassa liiketoimintaa harjoittavassa yhteisössä tai säätiössä, jos kysymyksessä on sellainen yhteisö, jolle kunnanhallituksessa tavanomaisesti käsiteltävien asioiden ratkaisu on omiaan tuottamaan olennaista hyötyä tai vahinkoa.

Henkilöstön edunvalvonnasta asianomaisessa kunnassa huolehtivan yhteisön hallituksen tai siihen rinnastettavan toimielimen puheenjohtaja ei ole vaalikelpoinen kunnanhallitukseen. Vaalikelpoinen ei myöskään ole henkilö, joka yhteisön neuvottelijana tai muussa vastaavassa ominaisuudessa vastaa edunvalvonnasta.

Enemmistön kunnanhallituksen jäsenistä on oltava muita kuin kunnan tai kunnan määräysvallassa olevan yhteisön tai säätiön palveluksessa olevia henkilöitä.

Edellä 1 momentin 4 kohtaa ei sovelleta kunnan määräysvallassa olevan yhteisön hallituksen tai siihen rinnastettavan toimielimen jäseniin.

Naisten ja miesten välisestä tasa-arvosta säädetyn lain (609/1986) eli ns. tasa-arvolain 4 a §:n mukaan kunnallisissa toimielimissä tulee olla vähintään 40 % naisia ja vähintään 40 % miehiä, jollei erityisistä syistä muuta johdu. Tasa-arvo vaatimus koskee erikseen varsinaisia ja varajäseniä eli kiintiön on toteuduttava sekä varsinaisten että varajäsenten kohdalla. Varsinaisen jäsenen ja hänen henkilökohtaisen varajäsenensä ei kuitenkaan tarvitse olla samaa sukupuolta. Myöskään puheenjohtajistoa kiintiö ei koske.

Tarkemmin kunnanhallituksen, lautakuntien ja muiden toimielinten valintaa on käsitelty muun muassa Suomen Kuntaliiton yleiskirjeessä 28.5.2021 nro 8/2021 (www.kunnat.net).

Puolueiden välisissä mandaattineuvotteluissa vuoden 2021 kuntavaalien jälkeen on sovittu, että kaupunginhallituksessa on kaksi varapuheenjohtajaa.

Kaupunginvaltuusto on 15.5.2023 § 15 valinnut kahden vuoden toimikaudelle eli 31.5.2025 päättyväksi toimikaudeksi kaupunginhallitukseen yksitoista jäsentä ja jokaiselle henkilökohtaisen varajäsenen, päättänyt kaupunginhallituksen varapuheenjohtajien lukumääräksi kaksi, ja valinnut kaupunginhallituksen jäsenten keskuudesta puheenjohtajan sekä I ja II varapuheenjohtajan, kuten edellä on jo mainittu.

Valmistelija hallintojohtaja Tapio Rautava, konsernilakimies Katja Arve-Salonen

Esittelijä Puheenjohtaja

Päätösehdotus Tilapäinen valiokunta päättää esittää kaupunginvaltuustolle, että se päättää seuraavaa:

1) Kaupunginvaltuusto päättää todeta kaupunginhallituksen menettäneen kaupunginvaltuuston luottamuksen tämän pykälän päätösehdotuksen kohdan 3 mukaisin perusteluin.

2) Kaupunginvaltuusto päättää erottaa kuntalain 34 §:n nojalla kaupunginhallituksen (kaikki jäsenet ja varajäsenet) tämän pykälän päätösehdotuksen kohdan 3 mukaisin perusteluin.

3) Kaupunginvaltuusto päättää todeta hallintolain 45 §:n edellyttämällä tavalla tämän päätöksen perusteluina seuraavaa:

Kaupunginhallituksen kokoonpanosta on sovittu vuoden 2021 kuntavaalien jälkeen pidetyissä puolueiden valtuustoryhmien mandaattineuvotteluissa. Näiden neuvottelujen tuloksena perussuomalaisten valtuustoryhmälle on osoitettu kaksi kaupunginhallituksen paikkaa. Koska Maire Villo on itse eronnut perussuomalaisten valtuustoryhmästä, kaupunginhallituksen kokoonpano ei enää tämän eroamisen jälkeen ole vastannut mandaattineuvotteluissa sovittua poliittista edustavuutta.

4) Kaupunginvaltuusto päättää tarkastaa tämän pykälän tähänastisen käsittelyn.

5) Kaupunginvaltuusto päättää

- valita 31.5.2025 päättyvälle toimikaudelle kaupunginhallitukseen yksitoista jäsentä ja jokaiselle henkilökohtaisen varajäsenen;
- vahvistaa kaupunginhallituksen varapuheenjohtajien lukumääräksi kaksi; ja
- valita kaupunginhallituksen jäsenten keskuudesta puheenjohtajan sekä I ja II varapuheenjohtajan.

6) Kaupunginvaltuusto päättää tarkastaa tämän pykälän jatkokäsittelyn.

Päätös

Hyväksyttiin yksimielisesti.

Lisätietoja

puheenjohtaja Mikko Rauva, puh. 050 514 4303